

Studiehandedning

Vetenskapsteori 7,5 hp AN

PEAV29

Ht 2023

Kursansvarig: Anna-Lena Kempe

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Innehåll

Inledning.....	3
Universitetskonto och Athena	3
Kursens förväntade studieresultat.....	3
Repetition och diagnostiskt prov.....	3
Kursens innehåll.....	4
Kursens arbetsformer och arbetssätt.....	4
Föreberedelser inför seminarier och kompensation om du missar ett.	5
Ställ frågor till seminarieläraren!.....	5
Studiegrupper	6
Examination och betygsättning	6
Fusk	7
Betyg	7
Bedömningsgrunder	7
Betygskriterier	7
Stöd i dina studier.....	8
Kurslitteratur	8
Repetitionsbok kap 3-8.....	8
Obligatorisk läsning	8
Referenslitteratur	10

Inledning

Kontaktuppgifter

Kursansvarig och lärare: anna-lena.kempe@edu.su.se

Lärare: gunnar.karlsson@edu.su.se

Kursadministratör: peter.skoglund@edu.su.se

I de inspelade föreläsningarna medverkar Jon Ohlsson, Tore West, Matilda Wiklund, Niclas Rönnström och Stefan Ekecrantz.

Universitetskonto och Athena

Kursen kräver att du har ett universitetskonto och att du loggar in med detta i vårt digitala system lärplattformen Athena. Om du är ny student behöver du först aktivera ditt universitetskonto <https://www.su.se/utbildning#Ny-student>

I Athena hittar du kompletterande material och annat som du behöver för att förbereda dig inför de digitala videoseminarierna som sker genom redskapet Zoom.

Du hittar information om våra IT-redskap på SUs sidor för nya studenter. Där finns användarguider till både Athena <https://serviceportalen.su.se/svse/article/1070408> och för Zoom <https://serviceportalen.su.se/sv-se/article/1103512>.

För att kunna läsa flera av kursens vetenskapliga artiklar behöver du vara inloggad som student. <https://www.su.se/biblioteket/>

Kursens förväntade studieresultat

För godkänt resultat på kursen ska studenten kunna:

- redogöra för, jämföra och kritiskt granska olika vetenskapsteoretiska traditioner, perspektiv och paradigmer med relevans för pedagogik som vetenskap,
- redogöra för, jämföra och kritiskt diskutera vilken sorts kunskap olika forskningsansatser möjliggör,
- använda centrala vetenskapsteoretiska begrepp för att diskutera vetenskapsteoretiska frågor och problem.

Repetition och diagnostiskt prov

Forskning visar (!) att det är viktigt att repetera och ge sig själv kunskapstest regelbundet för att minnas kunskap (<https://psycnet.apa.org/record/2014-34845-001>)!

Därför börjar kursen börjar med ett diagnostiskt prov (som INTE är betyggrundande). Det är dels ett sätt för oss lärare att få information om kunskapsläget i gruppen för att på så sätt kunna anpassa undervisningen och dels en lärresurs för dig! Genom att repetera kan vi börja kursen med en gemensam grund på den avancerade nivån, vilket bla. är positivt i seminariediskussionerna. Ni förbereder er genom att svara på några frågor innan det första seminariet och lämnar en kopia till oss *anonymt*. Ni har kvar era svar och kan se er kunskap växa under kursen!

Du kan repetera grunderna i vetenskapsteori innan kursstart genom att läsa kap 3-8 i C.M. & Erikson, M.G. (2021). *Grundläggande vetenskapsteori: för psykologi och andra beteendevetenskaper*. (Tredje upplagan). Studentlitteratur

Kursens innehåll

I den här kursen arbetar vi med vetenskapsteorins grundläggande frågor och begrepp: Hur vet vi att vi vet något? Vad utmärker olika sätt att bedriva vetenskap? Vad skiljer och förenar naturvetenskap och samhällsvetenskap? När blir påståenden om det vi upplever till erkänd kunskap? Vilka teoretiska antaganden formar pedagogik som vetenskapligt fält?

Med utgångspunkt i Ludvik Flecks kunskapsteori kommer vi att arbeta med att *jämföra olika teoretiska perspektiv på pedagogiska fenomen*. Genom att se på de olika perspektiven/teorierna som *tankekollektiv* och på forskare som bärare av olika *tankestilar* kan vi jämföra hur man ”gör” pedagogisk forskning ur olika perspektiv.

Under kursen arbetar ni med att sammanfatta kunskapen om respektive perspektiv/tankekollektiv till fiktiva forskare eller som i spel: *avatarer*: Hur tänker och arbetar Dr. Fenomenolog, Dr. Neopositivist, Dr. Hermeneutiker, Dr. Pragmatiker, Dr. Kritisk teori, Dr. Socialkonstruktivist och Dr. Posthumanist när de bedriver forskning om pedagogiska fenomen? I gruppdiskussioner får ni arbeta med utgångspunkt i *professionsrelevanta scenarier* som gör det möjligt att diskutera och identifiera skillnader och likheter mellan de olika tankestilarna och de olika former av kunskap om fenomen som de skulle kunna bidra med. Det här är en direkt förberedelse inför din kommande uppsats och i din profession: Efter genomförd kurs kommer du att ha kunskaper som gör det möjligt att argumentera för ditt val av teoretiskt perspektiv och empiri i uppsatsen samt för vilken kunskap som är relevant för professionsfrågor. Vid kursens examination utgår du från (nyskrivna) scenarier och ska individuellt skriva fram en dialog mellan fyra olika forskare som talar om hur de skulle forska om det scenarium ni väljer.

Kursens arbetsformer och arbetssätt

Kursen ges på halvfart och kommer att ges på campus under perioden 28 augusti och 27 oktober. Halvfart innebär att du behöver avsätta *ca 20 timmar i veckan* för att arbeta med kursen. Vid seminarierna kommer vi att gå igenom de *instuderingsfrågor* ni arbetar med individuellt samtidigt som ni läser. Frågorna och läsning inför varje seminarium hittar du i Athena senast veckan innan kursstart. I kursen finns ett stort antal digitala resurser i form av inspelade poddar och videoföreläsningar med olika lärare som är experter på kursens respektive teorier/tankekollektiv. Titta på filmerna *innan* seminarierna, kanske helst innan du börjar läsa inför ett seminarium. För att lära sig ett komplext innehåll behöver kunskapen *transformeras* i flera steg genom att du engagerar dig med innehållet: Du lyssnar, läser, skriver, besvarar, diskuterar och ställer frågor om innehållet samt för löpande anteckningar där du reflekterar kritiskt och jämför de olika perspektiven.. Under kursen kommer du att göra portföljer med anteckningar för de teoretiska perspektiven: *socialkonstruktivism med diskursanalys, fenomenologi, kritisk teori, hermenutik, pragmatism, posthumanism samt neopositivism*. Portföljerna har du nytta av när du ska skriva din examination.

Teman och lärare

Seminarium och lärare	Teman
1 Anna-Lena Kempe & Gunnar Karlsson	Introduktion till kursen. Arbetsformer och arbetssätt. Avatarer och avatarportföljer, dialogscenarier Centrala begrepp Vetenskapens rötter Vad ska man ha kunskaper i vetenskapsteori till?
2. Anna-Lena Kempe Tore West (inspelad föreläsning)	Ludvik Flecks kunskapsteori Grundläggande vetenskapsteoretiska frågor och centrala begrepp i relation till lärandeteorier. Vetenskap som social praktik idag. Exemplet pedagogik
3. Anna-Lena Kempe	Socialkonstruktivism som tankestil. Exemplet diskursanalys Arbete med avatarportföljer och dialogscenarier
4. Gunnar Karlsson	Fenomenologi som tankestil
5. Anna-Lena Kempe Jon Ohlsson (inspelad)	Kritisk teori som tankestil. Vetenskapliga analysformer. Beskrivning, analys och tolkning i den vetenskapliga processen.
6. Gunnar Karlsson	Hermeneutik som tankestil
7. Anna-Lena Kempe Niclas Rönnström (inspelad)	Pragmatism som tankestil. Avatarportföljer och dialogscenarier
8. Anna-Lena Kempe Matilda Wiklund (inspelad)	Posthumanism och poststrukturalism som tankestilar. Avatarportföljer och dialogscenarier
9. Stefan Ekecrantz (inspelad) Anna-Lena Kempe och Gunnar Karlsson.	Neopositivism och metastudier: sammanfattning och repetition av kursen.

Föreberedelser inför seminarier och kompensation om du missar ett.

På avancerad nivå arbetar du självständigt och tillsammans med dina studentkollegor med att bearbeta kursens teman och lära dig *använda* de centrala begrepp som ligger till grund för den vetenskapliga diskussionen i en disciplin. För detta krävs att du för kontinuerliga skriftliga anteckningar för att kunna hitta i litteraturen i relation till kursens teman och centrala begrepp.

Du förbereder dig inför samtliga seminarier genom att **lyssna/titta på förinspelade föreläsningar**, sedan läsa kurslitteraturen **med instuderingsfrågorna i fokus**. Anteckna, arbeta gärna med mindmappar. Under seminarier får du lärares och medstudenters stöd för att lära dig använda dina kunskaper i vetenskapsteori på aktuella frågor i disciplinen pedagogik.

Skulle du missa ett seminarium t.ex. pga sjukdom/vab etc så kan du istället lämna in skriftliga svar på instuderingsfrågorna. I Athena finns särskild mapp för detta ändamål.

Det är ett kurskrav att förbereda sig inför seminarier. I slutet av kursen kontrollerar läraren att du varit deltagare/lämnat in svar för varje seminarium.

Ställ frågor till seminarieläraren!

Vid seminarierna arbetar ni dels i grupp med instuderingsfrågor och längre fram med professionsrelevanta scenarier. Under slutet av seminariet går vi igenom era svar på ett urval av instuderingsfrågorna och ni kan ställa frågor till läraren om sådant som fortfarande är oklart.. Ni ställer frågor till lärarna (se särskilt forum i Athena) och lärarna förklarar och går

på djupet under seminarierna. Tveka inte att ställa frågor under seminarier och i Athena! Det är komplexa teman vi arbetar med och inga frågor är ”dumma”.

Studiegrupper

Många studenter uppskattar att samarbeta under kursens gång tex genom att diskutera instuderingsfrågorna med en ”study buddy”. Det är dock helt frivilligt. Studenter kan ha egna campus- eller Zoomträffar (för att skapa egna möten man måste ha laddat ner Zoomklienten och vara inloggad som student).

Examination och betygsättning

I kursen examineras endast tentamen på slutet. Man alltså ställa hur många frågor som helst under kursen utan att det påverkar betyget.

Kursen examineras skriftligt genom en tentamen som görs vid egen dator under fyra timmar (se schemat). I samband med att examinationen startar lägger kursansvarig ut uppgiften i Athena. Därefter har du 4 timmar på dig. Uppgiften handlar om att du i en löpande text ska visa att du behärskar och kan använda kursens innehåll i en dialogisk text där du ställer olika perspektiv/tankekollektiv emot varandra, hur gör de forskning och vilken kunskap kan de skapa om de professionsspecifika problemet? I texten ska du skriva fram din förståelse av kursens centrala teman, begrepp och frågeställningar. Examinationen sker vid egen dator fredag den 27 oktober kl. 13-17. Ett omexaminationstillfälle finns inbokat den 15 december kl. 8-12. Fler examinationstillfällen läggs ut vid behov. Om du ska göra omexamination, anmäl detta till anna-lena.kempe@edu.su.se senast den 12 december eftersom vi behöver konstruera nya scenarier inför varje examinationstillfälle.

När tentamen börjar får du *ett professionsrelevant scenario* att utgå ifrån och skriver sedan fram en *dialog* mellan en grupp forskare (avatarer) som har olika vetenskapsteoretiska utgångspunkter på ett pedagogiskt problem som de ska beforska. Du kan ha böckerna framme under examinationen men mest hjälp får du av dina anteckningar som vi sätter samman till portföljer. Designen av examinationen gör det möjligt för dig att visa att du har uppnått en djupare förståelse av kursens teman, de centrala begreppen och de frågeställningar om vetenskap som kunskapspraktik som vi bearbetar under kursen. Vid examinationen går det bra att använda sig av de anteckningar du ska ha fört löpande under kursens gång.

I Athena hittar du anonymiserade exempel på en liknande uppgift som genomförts av studenter.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Det här är en anledning till att Chat GPT *inte* bör användas i den här kursen. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas, (man får alltså *inte* använda Chatt GPT vid examinationen eftersom det är ett otillåtet hjälpmedel)
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor.

Betyg

Examinationen bedöms med skalan F-A. Observera att Fx inte används i kursen eftersom examinationen görs på tid vilket innebär att den inte kan kompletteras i efterhand. Det kommer att finnas flera datum för ev. omexamination.

Bedömningsgrunder

Relevans: Diskussionen som förs i texten har relevans för kursens övergripande teman och i relation till kursens litteratur och för de förväntade studieresultaten.

Begrepp: De vetenskapseoretiska begreppen används på ett relevant och korrekt sätt.

Akademiskt språkbruk: Argumenterar väl och språkligt korrekt i paritet med kraven på stringens i den akademiska genren.

Koherens: Diskussionen är logiskt väl sammanhängande i sina olika delar.

Reflexivitet: Diskussionen visar på en reflekterande kritisk hållning till kursens teman och övergripande frågeställningar.

Akribi: Referenserna hanteras korrekt enligt någon av Harvard/APA/Oxford-systemen.

Betygskriterier

A: Examinationen i sin helhet och i sina delar är exceptionellt starkt med försumbara svagheter i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna.

B: Examinationen i sin helhet och i sina delar är mycket starkt med försumbara svagheter i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna.

C: Examinationen i sin helhet och i sina delar är starkt med mindre svagheter i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna.

D: Examinationen i sin helhet och i sina delar är tillfredsställande med mindre svagheter i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna.

E: Examinationen i sin helhet och i sina delar är tillfredsställande med svagheter i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna. Underkända betyg:

F: Många svagheter och problem som måste åtgärdas för att nå godkänt resultat i relation till de förväntade studieresultaten och så som det uttrycks i bedömningsgrunderna. Det reviderade arbetet måste bedömas på nytt av examinator.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut.

Stöd i dina studier

Vid Stockholms universitet finns också möjlighet att, utöver den ordinarie undervisningen, få extra stöd i sina studier.

Studie-och språkverkstaden

Vid Studie-och språkverkstaden på Stockholms universitet kan du bl. a få hjälp med studieteknik och akademiskt skrivande. Studie-och språkverkstaden erbjuder både föreläsningar, seminarier och personlig handledning. Information om tjänster och kontaktuppgifter hittar du via följande adress

<https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studie-och-spr%C3%A5kverkstaden>

Studera med funktionsnedsättning

Om du har en dokumenterad funktionsnedsättning, t.ex. dyslexi, har du möjlighet att få särskilt pedagogiskt stöd. Exempel på stödinsatser kan vara anteckningshjälp, talböcker, förlängd tentamenstid eller teckenspråkstolkning. Du ansöker om särskilt pedagogiskt stöd hos Studentstöd på Stockholms universitet, Därefter kan det utfärdas ett intyg som gäller för studier på universitetet.

<https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studera-med-funktionsneds%C3%A4tning>

Det är ditt ansvar som student att innan kursen börjar kontakta studievägledarna vid Institutionen för pedagogik och didaktik på e-post adressen studievagledare@edu.su.se. Studievägledare kommer i sin tur att kontakta kursansvarig om vilket stöd du behöver

Kurslitteratur

Gulmarkerade titlar behöver du låna eller köpa. Resten hittar du på nätet/i Athena vid kursstart. Som *inloggad student* kommer du in i biblioteket och kan läsa artiklar etc

Repetitionsbok kap 3-8

C.M. & Erikson, M.G. (2021). Grundläggande vetenskapsteori: för psykologi och andra beteendevetenskaper. (Tredje upplagan). Studentlitteratur kap 3-8

Obligatorisk läsning

Alvesson och Sköldberg (2017). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Kapitel 7 Kritisk teori. (52 sid.)

Alvesson, M. (2014). Kommunikation, makt och organisation: närläsning och multipla tolkningar. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur. Kap. 8. (30 sid)

Biesta, G. (2007). Why “what works” won’t work: Evidence-based practice and the democratic deficit in educational research. *Educational Theory*, 57: 1-22. doi:10.1111/j.1741-5446.2006.00241.x (21 sid.)

Cherryholmes, C. H. (2000). Pragmatismens innebörder och dess konsekvenser. *Utbildning och demokrati* 2000, Vol 9, Nr 3 s. 13-29 (16 sid.)

Coe, R. (2002, September 12-14). It’s the effect size, stupid: What effect size is and why it is important [Conference presentation]. *British Educational Research Association annual conference*, Exeter, United Kingdom
<https://f.hubspotusercontent30.net/hubfs/5191137/attachments/ebe/ESguide.pdf> (18 sid.)

Gallagher, S., & Zahavi, D., (2008). *The phenomenological mind. An introduction to philosophy of mind and cognitive science*. London: Routledge. (sidorna 21-26, 113-116, fotnot 7). (8 sidor i Athena)

Grönlund, Å., Kempe, A. & Wiklund, M. (2021). *Praktisk vetenskapsteori för lärare*. Gleerups Utbildning AB. (176 sid.)

Hallberg, Margareta (1999). Hermeneutik. I C.M. Allwood & M.G. Erikson (red:er), *Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper*. Lund: Studentlitteratur. (Sidorna 73-89). (16 sid. i Athena)

Johansson, L. (2021). Att lära ut-och-in. Läring betraktat som en rhizomatisk aktivitet. *Utbildning och demokrati* 2021, Vol 30, NR 3, 15-32. (17 sid.).

Karlsson, Gunnar (1993). *Psychological qualitative research from a phenomenological perspective*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International. (Sidorna 23-42). (19 sid. i Athena).

Karlsson, G. (2005). Om empirisk fenomenologisk-hermeneutisk forskning. I A. Gustavsson & P.-J. Ödman (red.) *Den trunkellska vändningen. Ett levande hermeneutiskt arv*. Pedagogisk institutionen, Stockholms universitet. (sid. 149-170, 21 sid i Athena.).

Karlsson, Gunnar (2019). Att bedriva empirisk fenomenologisk forskning – förutsättningar, karaktär, utmaningar. I H. Dahlberg, S. Ellingsen, B. Martinsen & S. Rosberg (red:er), *Fenomenologi i praktiken. Fenomenologisk forskning i ett skandinaviskt perspektiv*. Stockholm: Liber. (Sidorna 208-241). (33 sid. i Athena)

Kraft, M. A. (2020). Interpreting effect sizes of education interventions. *Educational Researcher*, 49(4), 241–253. <https://doi.org/10.3102/0013189X20912798> (12 sid.)

Kraft, M. A. & Hattie, J. (2021). Interpreting education research and effect sizes. *Educational Leadership*, 78(8), 18–24. <https://doi-org.ezp.sub.su.se/10.3102/0013189X20912798> (6 sid.)

Lenz Taguchi, H. (2014). *In på bara benet: en introduktion till feministisk poststrukturalism och subjektivitetsteori*. (andra upplagan). Gleerup. (205 s)

Sjögren, H. (2017). Den okroppsliga kunskapssynens politik. Om varför hållbar utveckling tycks svårhanterligt i utbildning. *Tidskrift för genusvetenskap* nr 38(4) 2017. Sid 69-85 (16 sid.)

Sohlberg, P. & Sohlberg, B. (2019). *Kunskapens former: vetenskapsteori, forskningsmetod och forskningsetik*. (Fjärde upplagan). Stockholm: Liber. Sid 1-266 samt 295-319. (286 sid.)

van Manen, Max (2017). But is it phenomenology? *Qualitative health research*, 27(6): 775-779. (4 sid.)

Wahlström, N, (2016). Vad krävs av en demokratisk skola. John Deweys Demokrati och utbildning i ett läroplansteoretiskt nutidsperspektiv. *Utbildning och Demokrati 2016 Vol 25*, Nr 3 Sid. 51-67. (16 sid.)

Wenneberg, S.B. (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. (1. uppl.) Malmö: Liber ekonomi. (ca 80 sid. I Athena)

Referenslitteratur

Kristensson Uggla, B., (2019). *En strävan efter sanning: vetenskapens teori och praktik*. Upplaga 1 Studentlitteratur

Brinkjaer, U. & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Fleck, L. (2012/1935). *Genesis and development of a scientific fact*. University of Chicago Press.

Lübcke, P., (1987). *Vår tids filosofi*. Forum.

Ricoeur, Paul (1971). The model of the text: meaningful action considered as a text. *Social Research*, 38, 529-62.

Wallenstein, S-O., (red.) (2011), *Edmund Husserl*. Stockholm: Axl Books

Wojciech, S., (2021) Ludwik Fleck, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/fleck/> 7 juni 2022.